

DRAMMEN
KOMMUNE

DELTA i Drammen

Nettrappport høsten 2009

INNHold

Innledning	3
Presentasjon av prosjektet	
Målgruppe, Effektmål og Resultatmål	
DELTA Arena	
DELTA Jente	
DELTA Aktivt	
DELTA Familie	
Ny forebyggende arbeidsmodell	8
Rusforebygging//DELTA modell	
Trinn 1 – Kulturell kompetanse og sensitivitet	9
Om Drammen – innvandringshistorie	
Demografi	
Hvorfor er kulturell kompetanse og sensitivitet viktig?	
Trinn 2 – DELTA metode	17
Trinn 3 – DELTA Standard	19
Bakgrunn og hensikt	
De tre innsatsområdene	
Avslutning	20
Litteraturliste.....	22

Innledning

Da prosjektet DELTA i Drammen startet opp høsten 2006 var det tenkt i et 3 års perspektiv. Disse 3 årene har nå gått og medarbeiderne i prosjektet har gjort seg mange store og små erfaringer. Disse erfaringene vil foreligge i sluttrapporten som kommer våren 2010.

Hovedgrunnene til at sluttrapporten er utsatt i ca et halvt år bygger på et ønske om å inkludere det forestående arbeidet i den endelige rapporten. Spesielt tenker vi på det nyoppstartede samarbeidet med Introduksjonscenteret i Drammen og, ikke minst, utprøvingen av den nye forebyggende arbeidsmodellen i Uteteamet. Dette er et arbeid vi anser som spennende og krevende, da teoretiske tanker skal prøves ut i praktisk oppsøkende sosialt arbeid.

Denne foreliggende nettrapporten er imidlertid et "underveisdokument" som er et supplement til tidligere nettrapport. Dvs. at vi i dette dokumentet kun har til hensikt å oppdatere utviklingen av ideer og tanker vi har arbeidet med det siste året. Deler av dokumentet vil på denne måten fremstå som nesten utarbeidet, mens andre deler vil være i startfasen og på denne måten gi en pekepinn på hva som kommer. Hvis en ønsker seg et mer helhetlig bilde av prosjektet DELTA i Drammen så anbefales det å lese igjennom begge dokumentene som foreligger i perioden frem til sluttrapporten kommer.

Medarbeidere i Uteteamet i Drammen

Prosjektet har gitt medarbeiderne stor tilgang til dialog med minoritetsungdom i Drammen.

Presentasjon av prosjektet

Gjennom prosjektet DELTA i Drammen ønsket Uteteamet ved Senter for rusforebygging å sette et større fokus på hvordan både ungdom og foreldre til ungdom med en etnisk minoritetsbakgrunn, opplever det å bo i et flerkulturelt samfunn som Drammen representerer. Et sentralt spørsmål og problemstilling for prosjektet har vært: **"Hvilke balanse ganger mellom forventet liv og opplevd liv er det minoritetsungdom møter i hverdagen sin?"** – Og hvordan kan vi som fagpersoner best mulig bidra til å løse utfordringene ungdommene står ovenfor?

Prosjektet ønsket gjennom sine tiltak å opprette nye arenaer som et ledd i utviklingen av den nye forebyggende arbeidsmodellen. Disse arenaene ble brukt til å igangsette dialoger med ungdom som gjenspeilte deres ønsker og behov. Ungdommene ble ansett som viktige kilder til informasjon, og det er gjennom kontakt med disse at Uteteamet har gjort seg erfaringer. På bakgrunn av dette har prosjektets metodiske tilnærming vært basert på kvalitativ forskningsmetode med hovedvekt på observasjon og samtaler. Statistikk har blitt benyttet som hjelpemidler for å se kompleksiteten av problemstillingen. Videre har prosjektets medarbeidere hatt fokus på ulike temaer og begreper for å se problemstillingene fra ulike vinkler. Dette har skapt muligheter for bred erfaringsutveksling.

Arbeidet er forankret i Drammens Kommuneplan 2003-2014, Kommuneplan 2007-2018, Ruspolitisk plan for perioden 2005-2008, samt Helse- og sosialplan for Drammen Kommune 2008 – 2012.

Målgruppe

Etnisk minoritetsungdom i alderen 13 – 25 år, og deres familier.

Effekt mål

Utvikle en ny forebyggende arbeidsmodell for ungdom i sviktsonen/risikoutsatt ungdom.

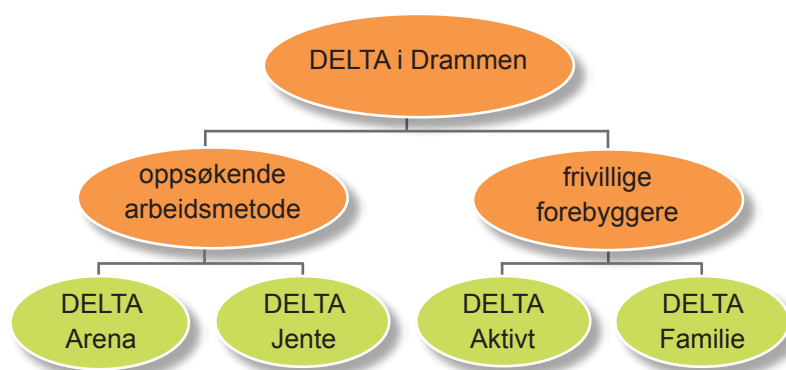
Resultat mål

- Utvikle nye *oppsøkende arbeidsmetoder* gjennom identifikasjon og oppfølging av ungdom i sviktsonen/ risikoutsatt ungdom, samt utprøve nye tiltak.
- Kartlegge behov for engasjerte andre og benytte ulike arenaer for arbeid med dem som *frivillige forebyggere*.
- Utarbeide grunnleggende rutiner for et *samarbeid* mellom Senter for rusforebygging v/Uteteamet og lokale aktører i Drammen.
- Videreutvikle Uteteamets *database* til å omfatte informasjon av ulik art (statistikk, empiri, caser og kulturforståelse).

På bakgrunn av de ønskede resultatmålene ble det utviklet fire tiltak som bygger på betydningen av å operere på en *arena*, der aktørene skal bruke *tid* for å kunne komme i *posisjon* til hverandre. Disse fire tiltakene ble gjennomført hver for seg, og ga innspill til det overordnede effektmålet. To av tiltakene var forankret i resultatmålet *oppsøkende arbeidsmetoder*, mens de to andre ble utarbeidet fra resultatmålet *frivillige forebyggere*. Resultatmålet *samarbeid* ble inngått med aktuelle samarbeidspartnere og var derfor iboende i de ulike tiltakene, mens resultatmålet *database* ble utarbeidet kontinuerlig i Uteteamets arbeid. Alle tiltakene bygger på tanken om empowerment, inkludering og aktiv deltakelse i et helsefremmende og rusforebyggende perspektiv.

Fig. 1

Oversikt over tiltak og resultatmål i utgangen av 2008.

DELTA Arena hadde til hensikt å gjøre det mulig å etablere kontakt, styrke relasjon, gi informasjon, samt gjøre Uteteamet tilgjengelige for etnisk minoritetsungdom på en god og effektiv måte. Det ble etablert et formelt samarbeid med 5 av 6 ungdomskoler i Drammen, der ungdommene ble samlet i grupper. Der fikk de anledning til å belyse muligheter, utfordringer og holdninger knyttet til ulike temaer og begreper som opptar dem i hverdagen. På bakgrunn av dette ble det igangsatt en dialog, der ungdommene selv reflekterte over det å være ung i Drammen i dag. Dersom en eller flere ungdom ønsket videre kontakt, imøtekom vi dette.

DELTA Arena kan anses for å være et universelt tiltak som resulterte i ca. 100 nyetableringer i 2008.

En gruppe besto av 10 etnisk minoritetsungdom fra 9. trinn fordelt likt på kjønn. Deltakelsen var frivillig og all informasjon fra gruppene var av en ikke-personlig karakter. Varigheten på

en gruppe var 2 x 1 skoletime fordelt på 2 dager i samme uke. Det ble planlagt 2 runder pr. skole, hvert skoleår, med nye elever for hver gang. Etter endt gjennomføring ble det foretatt en evaluering av konseptet med tilbakemelding til ungdomskolene. DELTA Arena kan anses for å være et universelt tiltak som resulterte i ca. 100 nyetableringer i 2008.

DELTA Jente

På bakgrunn av egne og andre lokale aktørers erfaringer i Drammen, ble et av prosjektets mål å etablere kontakt med etniske minoritetsjenter som Uteteamet og medarbeiderne i prosjektet av ulike grunner sjelden traff ute. Alle de inviterte jentene var kontaktsøkende og mange gav uttrykk for å være ensomme. Dette syntes ved at de hadde få eller ingen sosiale treffpunkter utenom skolen og familien.

DELTA Jente baserte seg på et formelt samarbeid med en lokal ungdomskole og helsesøster ved ungdomshelsetjenesten. Tiltaket var tiltenkt en varighet på ca. 1 år og var lagt i skoletiden. Målet med gruppa var å gå i dialog om det jentene finner utfordrende når det gjelder manglende sosialt nettverk og balansegangen mellom foreldrenes krav og de forventninger som ligger i annen kultur. Balansegangen i å leve mellom to kulturer ble drøftet på bakgrunn av egendefinerte utfordringer.

DELTA Jente baserte seg på et formelt samarbeid med en lokal ungdomskole og helsesøster ved ungdomshelsetjenesten.

I gruppa var det fra 5 til 8 ungdommer som snakket sammen og drev aktiviteter. Jentene hadde bakgrunn fra landene Afghanistan, Burma, Thailand, Tyrkia og Irak. Det var ukentlige møter á 2 timer og gruppa ble ledet av prosjektmedarbeider og helsesøster ved ungdomshelsetjenesten.

DELTA Aktiv

Et av utgangspunktene for DELTA Aktivt var å motivere, støtte og sikre at ungdom med en annen etnisk bakgrunn enn norsk, kunne få mulighet til deltakelse i et inkluderende fritidsmiljø. Ved hjelp av metoden "Fritid med bistand"¹ (FmB) kunne vi skaffe oss erfaring med å jobbe i et drømmeperspektiv med et større fokus på fremtiden. Dette åpnet opp for lengre arbeidsprosesser med ungdom, og på sikt gi gode innspill på hvor grensene for oppfølging burde gå i det

oppøkende arbeidet i Drammen. For medarbeiderne i prosjektet var bruken av metoden FmB og ungdoms inkludering i aktivitet, kun ansett som delmål. Hovedmålene for tiltaket var relasjonsbyggingen i et fremtidsrettet perspektiv og et formelt samarbeid med ulike aktører i Drammen.

DELTA Familie hadde til hensikt å knytte til seg foreldre som ønsket å diskutere ulike tema og utfordringer i forhold til å ha en ungdom i hus. Disse diskusjonene resulterte i innspill til andre foreldre som befant seg i tilsvarende situasjoner. I tillegg var dette en uformell arena der medarbeiderne i prosjektet også formidlet erfaringer fra eget arbeid med ungdom i Drammen. Møtene ble lagt til en barneskole (SFO avdeling) annenhver lørdag på kveldstid. Tolk og barnepasser ble også hentet til den 3 timer lange samlingen. Det ble servert enkel mat og vist en kort film som aktualiserte kveldens tema. Selve diskusjonen ble gjennomført på generell basis og var preget av en "ikke-personlig" karakter. De av foreldrene som ønsket videre hjelp i etterkant av møtene ble imøtekommet.

1 Utviklet av Anders Midtsundstad, Kristiansand kommune. Se www.fritidmedbistand.no for utfyllende info.

Ny forebyggende arbeidsmodell

Arbeidet med den nye forebyggende arbeidsmodellen har vært et kontinuerlig arbeid som bygger på en ide om å utvikle en standard i oppsøkende sosialt arbeid. Hvem er det vi skal ha fokus på, når skal vi gjøre hva, hva er vår rolle nå og hvorfor gjør vi det vi gjør? I denne prosessen har spørsmålene og avklaringene vært mange. I Uteteamet har behovet for en tydeligere "rød tråd" og klarere struktur vært ønskelig. Ikke bare for oss selv internt, men også for å synliggjøre det oppsøkende arbeidet eksternt. Medarbeiderne i prosjektet har tatt dette innover seg og kommet opp med en modell som legger klare føringer for våre gjøremål i det dagligdagse arbeidet.

Rusforebygging//DELTA modell

Modellen som foreligger er en trinnmodell som inneholder tre komponenter som anses som vesentlig i arbeid med ungdom i flerkulturelle kontekster.

- **Trinn 1:** Kulturell kompetanse og sensitivitet.
Gjennom økt kulturell kompetanse og sensitivitet vil sosialarbeidere ha bedre forutsetning for å forstå ungdommene og deres utfordringer. Dette vil igjen føre til en kulturell trygghet i møtet med ungdommen.
- **Trinn 2:** DELTA metode.
Den innebærer å identifisere ungdommen og deretter følge dem opp på bakgrunn av behov. Dette bygger på trinn 1, da kulturell trygghet bidrar til å identifisere og hjelpe ungdommen.
- **Trinn 3:** DELTA standard.
Er en forebyggende gradsvurdering av den enkelte ungdom som har til hensikt å legge klare føringer/responser for vårt videre arbeid. Bygger direkte på trinn 1 og trinn 2.

I det følgende vil det komme utdypende forklaringer av modellen og dens tre trinn.

Kulturell kompetanse og sensitivitet

Forutsetning for kulturell trygghet

I utarbeidelsen av modellen har Uteteamet i Drammen som utekontakt vært helt sentral. Den har med sin lokale forankring og tilpassethet gjennom 10 år, lagt fundamentet for prosjektet DELTA i Drammen. En innføring i Drammens innvandringshistorie er derfor naturlig for å forstå bakgrunnen og helheten av dette minoritetsprosjektet og dets mål. Historien sier noe om byens utvikling og dens demografi. For når ble Drammen egentlig flerkulturell, og hvilken betydning har dette hatt for kommunen?

Om Drammen – innvandringshistorie

På 1960 – 1970 tallet opplevde Norge en vekst i industrien som førte til at det var et stort behov for arbeidskraft innen denne sektoren. For å dekke mangelen på arbeidskraft ble innvandrerne ønsket velkommen til landet. Utover 1980-årene førte etterhvert globalisering og teknologisk utvikling til at behovet for industriarbeidskraft sank. Mange land innførte innvandringsstopp og Norge gjorde dette allerede i 1975. De tidligere arbeidsinnvandrere som var ment å være midlertidige, ble værende og mange søkte om familiegjenforeninger (Salimi 1996).

Industriveksten og behovet for arbeidskraft førte til at det ble et stort behov for boliger i Drammen. Byen opplevde vekst og trengte mange nye boliger fort. Drammen kommune vedtok å bygge ut en ny bydel på Fjell. Drammen og Omegn Boligbyggerlag (DOBBL) fikk oppdraget og bygde et boligområde bestående av blokkbebyggelse (Sellæg 1996).

Alle beboerne på Fjell var innflyttere i det nyutbygde området. De hadde ikke noe felles nettverk fra tidligere og de manglet sosiale arenaer hvor beboerne kunne møtes for å bygge opp en felles tilhørighet til området. På slutten av 1970-tallet fikk flere av de unge etnisk norske familiene på Fjell bedre økonomi og de flyttet til det nyutbygde Konnerud som var mer attraktivt. Dette medførte en flyttestrøm fra Fjell. Det ble mange ledige leiligheter, noe som førte til lave markedspriser. I begynnelsen av 1980-årene kunne man få en leilighet på Fjell på dagen og innskuddene var lave. Prisnedgangen fikk sosiale konsekvenser (Carlsson 1991). Fjell ble etterhvert sett på som et "dårlig" boligområde. Prisene på leilighetene holdt seg på et lavt nivå. Selv om ikke alle på Fjell var sosialklienter, ble det en opphopning av de med minst ressurser fordi det var på Fjell de hadde råd til å bo (Carlsson 1991).

På slutten av 1970-tallet var det nesten ingen innvandrere på Fjell, men på begynnelsen av 1990-tallet var andelen av befolkningen med ikke-vestlig bakgrunn steget til 40 – 45%. Fjell ble en stigmatisert bydel. Utviklingen har fortsatt og i 2008 hadde Fjell Barneskole 81,3% med etnisk minoritetsbakgrunn på skolen (Plan- og økonomiseksjonen v/Drammen kommune), fordelt på 35 forskjellige morsmål (Fjell barneskole1). Etterhvert har bomiljøet på Fjell utviklet seg positivt samtidig med at andelen innvandrere har økt (Røed 2004).

Innvandrergruppene som flyttet til Fjell var ikke nødvendigvis ressursvake mennesker slik som mange av de etnisk norske beboerne. Men selv om ikke innflytterne var økonomisk ressursvake, ble det problemer knyttet til språk og kultur. I den senere tiden har det blitt satt igang flere tiltak som skal hjelpe til med integreringen i boligområdet. Dette har ført til at problemene på Fjell har sunket og prisene på leilighetene har økt. Det er flere grunner til at innvandrerne flytter til Fjell. De lave prisene bidrar til at de kan sende penger hjem til familien som har blitt igjen i hjemlandet, og ikke minst er Fjell et område hvor de kan møtes med andre som deler deres kultur og forståelse (Røed 2004). På Fjell, på lik linje med andre steder i Norge, består innvandrerbefolkningen av ulike etniske grupper, men de kan søke sammen fordi de alle har til felles at de er en kontrast til det øvrige samfunnet. Årsaken til at minoritetsgrupper søker sammen i et område for å oppnå fellesskap kan ligge i hvordan de blir mottatt av den øvrige befolkningen (Salimi 1996). En samling av etniske ulike minoriteter må ikke sammenliknes med det vi omtaler som ghetto, da ghetto er betegnelsen på en samling av en etnisk lik gruppe.

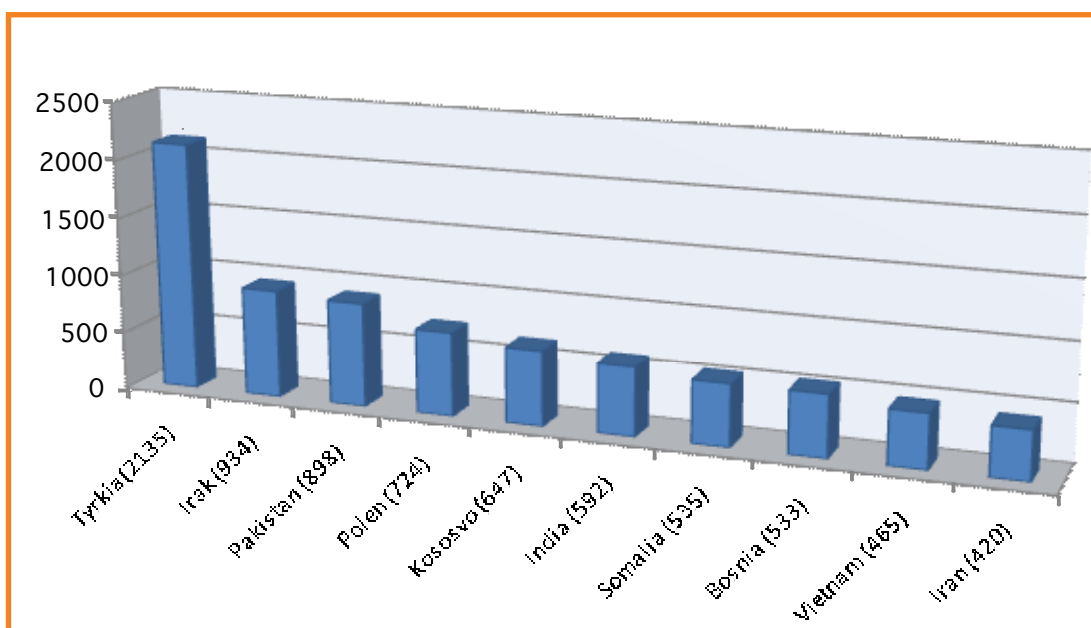
Det er stor forskjell på hvor godt innvandrere er integrert i det nye samfunnet de bor i. Dette avhenger av mange faktorer, for eksempel hvor lenge de har bodd i landet, hvor god kontakt de får med mennesker fra dette landet, deres evne til å sette seg inn i en ny kultur, lære seg språk, følge den nye kulturens normer o.l. For å få en god integrering er det viktig at de ulike gruppene oppretter nettverk på tvers av skillene, men dette er ikke alltid lett å få til (Røed 2004).

Demografi

Data fra Statistisk sentralbyrå (SSB) pr. 01.01.09 viser at 20,3% av innbyggerne i Drammen har en annen etnisk bakgrunn enn norsk. Den består hovedsaklig av førstegenerasjons innvandrere² (70%) med bakgrunn fra Tyrkia, Irak og Pakistan. I tillegg viser tallene en forholdsvis ung innvandrerbefolkningen, der over halvparten av alle innvandrere er under 30 år. Prognosene fra SSB for Drammen tilsier en jevn vekst i årene fremover.

Fig. 2

De 10 største gruppene i Drammen etter etnisk bakgrunn, med absolutte tall i parentes. (SSB 01.01.09)

I dag, som på 80-tallet, er de fleste innvandrerne i Drammen bosatt på Fjell, men innvandrere bosetter seg også andre steder i byen. Den 30.okt. 2008 forelå det en oversikt fra Plan- og økonomiseksjonen v/Drammen kommune, over antall elever med innvandrerbakgrunn i de forskjellige skolene i Drammen. For Uteteamet, ved Senter for rusforebygging, er det spesielt interessant å se hvor ungdom med innvandrerbakgrunn befinner seg. Rapporten viser at Galterud er den ungdomsskolen i byen som har flest innvandrere, med en andel på 52,6%. Flesteparten av elevene ved denne skolen kommer fra Fjell barneskole hvor andelen innvandrere er 81,3%. Det vil være rimelig å anta at en av årsakene til at andelen synker med 28,7 prosent poeng er at Galterud skole også får elever fra Skoger barneskole hvor andelen innvandrere er på 27,4%. Etter Galterud ungdomsskole kommer Strømsø ungdomsskole med en andel på 29,2% elever med innvandrerbakgrunn. Deretter følger Kjøsterud ungdomsskole med 25,4% og Børresen ungdomsskole med 23,7%. Ungdomsskolen som har færrest elever med innvandrerbakgrunn pr. 30.10. 2008 er Svensedammen skole med en andel på 1,4%. Denne skolen er plassert på Konnerud. Om

² SSB går nå bort fra betegnelsen innvandrerbefolkning og erstatter dette med innvandrere og norskfødte med utenlandske foreldre. Innvandrere henviser altså til de som selv innvandret (førstegenerasjons innvandrere). Vi bruker fremdeles betegnelsen innvandrerbefolkning.

bydelen Konnerud sier sosialantropolog Thomas Hylland Eriksen til Drammens Tidende 16. mars 2008: "Konnerud har like gode levekår som superkommunen Bærum. – En typisk hvit ghetto..." Drammens Tidende legger til at Drammen totalt sett har dårligst levekår blant de ti største kommunene i landet. Mens Fjell/ Danvik trekker ned, bidrar Konnerud i stikk motsatt retning.

Når det gjelder skole og utdanning, viser det seg at andelen andregenerasjonsinnvandrere (norskfødte med utenlandske foreldre) som tar videregående skole i Drammen, er nesten like stor som for byens befolkning som helhet (SSB 01.01.09).

Sysselsettingen blant ikke-vestlige førstegenerasjons innvandrere i Drammen er lavere enn blant den øvrige befolkningen. Arbeidsdeltakelsen er spesielt lav blant kvinner med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn. Dette gjenspeiles i at innvandrerbefolkningen i Drammen har dårligere levekår enn befolkningen ellers (2/3 av medianinntekt). 7,5% av alle ikke-vestlige førstegenerasjonsinnvandrere bosatt i Drammen mottok sosialhjelp i mer enn seks måneder i følge IMDi 2007. Videre viser SSB (01.01.09) at 39% av alle sosialhjelpmottakere i alderen 18–24 år har innvandrerbakgrunn.

Den enkeltes inntekt er ofte et resultat av tilknytning til arbeidsmarkedet, og fattigdom er i Norge nært forbundet med manglende yrkesdeltakelse, for innvandrere som for andre. Inntekt er viktig som grunnlag for å kunne velge seg det liv en ønsker. Men i forhold til integrering og aksept i samfunnet er det heller ikke uten betydning hvor denne

inntekten kommer fra (IMDi-rapport 5H – 2007). Det å ha et arbeid å gå til er med på å bekrefte identiteten din som samfunnsborger. Gjennom å tilhøre en arbeidsplass blir individet tilknyttet en sosial institusjon og den normen som ligger i disse institusjonene (Goode 2005). Når innvandrere oppnår denne tilknytningen vil det være et stort bidrag til at de blir kjent med normene i det norske samfunnet, noe som igjen kan føre til at de har bedre kontroll på det som skjer rundt dem.

Sosioøkonomisk bakgrunn og botid i Norge påvirker betydelig inkluderingen i det norske samfunn. Det viser seg at andregenerasjonsinnvandrere likner mer på majoritetsbefolkningen ellers enn på førstegenerasjonsinnvandrene (SSB 01.01.09). En av årsakene til dette kan

være at andregenerasjonsinnvandrere i større grad er aktive i samfunnet gjennom skole, arbeid og fritidsaktiviteter.

Innbyggernes forskjellige kulturelle bakgrunner byr på utfordringer, og for at et flerkulturelt samfunn skal fungere godt vil det være en forutsetning at samfunnsborgerne kjenner til de forskjellige kulturene og hvilke forventninger som ligger i disse. Videre vil det være viktig å kjenne til hva det innebærer å være samfunnsborger i det norske samfunnet og landets regler og normer. For å få til dette må innbyggere inkluderes i sosiale arenaer som eksempelvis arbeid, skole og fritidsaktiviteter. På bakgrunn av dette har bystyret i Drammen valgt mangfold og inkludering som et av sine satsningsområder. I *Kommuneplan for Drammen 2007 – 2018* vedtok bystyret at det er et viktig mål at bysamfunnet trekker veksler på ressursene i hele befolkningen. For å inkludere minoritetsbefolkningen har det vært fokus på styrket språkopplæring, helsestasjoner, barnehager, skoler og Introduksjonssenter (Drammen kommune, årsmelding 2007:12). Drammen kommune og Drammen politistasjon har også satt i gang et pilotprosjekt rundt æresrelatert vold. Prosjektets mandat er å innhente aktuell og utvikle ny kompetanse, utarbeide kjeder av tiltak og til slutt utvikle og implementere rutiner for samarbeid mellom relevante etater og virksomheter. Prosjektet finansieres av Justisdepartementet, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Sosial- og helsedirektoratet og Barne- og likestillingsdepartementet (Drammen kommune, årsmelding 2007:12)

Hvorfor er kulturell kompetanse og sensitivitet viktig?

Når mennesker har med seg forskjellige kulturer, innebærer dette at de ofte har forskjellige oppfatninger, ferdigheter og væremåter som de har tilegnet seg som medlemmer av et samfunn (Alsvik 2004:6). Kultur er delte mønstre av meninger som skapes, formidles, gjenskapes og forandres gjennom verbal og nonverbal kommunikasjon (Alsvik 2004:20). Kulturmøter er følgelige prosesser som oppstår når personer eller grupper som har tilegnet seg ulike oppfatninger, ferdigheter og væremåter, må leve sammen innenfor et lokalt samfunn. Forholdet mellom kultur og samfunn kan således være slik at kultur viser til det lærte, kognitive og symbolske aspektet ved tilværelsen, mens samfunn viser til den sosiale organiseringen av tilværelsen (Alsvik 2004:6)

Underveis i prosjektperioden ble det klart at behovet for å øke den kulturelle kompetansen og sensitiviteten hos medarbeiderne. Begrepe kultursensitivitet og kulturkompetanse blir gjerne brukt om ferdighetene til å sette seg inn i holdninger, verdier og adferd blant etniske minoriteter. Kultursensitivitet sier noe om vår væremåte, og dreier seg om en åpen og undersøkende holdning, mens kulturkompetanse viser til noe vi har, og dreier seg om bruk av denne kunnskapen. Kultursensitivitet og kulturkompetanse anerkjenner og inkorporerer betydningen av kultur, vurderer tverrfaglige kulturelle forhold, er årvåken overfor dynamikk som skyldes kulturelle forskjeller, utvider kulturkunnskapen og tilpasser offentlige tjenester slik at de ivaretar spesifikke kulturbaserte behov (Holm – Hansen 2007:51). Når man jobber med ungdom i et flerkulturelt samfunn er det viktig å inneha kulturkompetanse og kultursensitivitet for å være i stand til å imøtekomme ungdommenes behov.

Økt kompetanse og sensitivitet for kultur i samfunnet kan være et middel for å redusere fremmedfrykten vi opplever i dag.

Hensikten ved å øke den kulturelle kompetansen og sensitiviteten hos oppsøkere er at de skal føle seg trygge på egen kompetanse ute i felten og dermed sikre gode faglige avgjørelser. Det er viktig å se de kulturelle betingelsene

og utfordringene som et ledd i vurderingen av ungdommens situasjon for deretter å kunne ta gode avgjørelser, blant annet i forhold til grad av inn gripen i situasjonen. I dialog med ungdommene er det også viktig å møte dem der de er. Ved å være trygg på egen kompetanse og å være sensitiv overfor målgruppa er det lettere å stille gode spørsmål som viser interesse for hvordan ungdommene har det.

Økt kompetanse og sensitivitet for kultur i samfunnet kan være et middel for å redusere fremmedfrykten vi opplever i dag. Det som er fremmed oppleves gjerne som skummelt og det kan dermed være hensiktsmessig å gjøre det mer kjent. For å unngå fremmedfrykt er det viktig at de ulike gruppene i samfunnet blir mer synlig for hverandre på et mer personlig nivå enn kun gjennom media og de forestillinger folk har. Det er viktig med sosiale møtestedet, noe som eksempelvis var et manglende element på Fjell de første årene etter at blokkene var bygget. Arbeidet med opplysning av kulturforskjeller er viktig i offentlige institusjoner, som barnehage og skole. Det er viktig for å forebygge diskriminerende holdninger allerede fra barneårene.

Et annet begrep sosialarbeidere bør ha visshet om er akkulturasjon. Dette er et begrep som sier noe om dynamikken innad i mange etnisk minoritetsfamilier. Akkulturasjon er et kjernebegrep i analyser av møtet mellom innvandrere og de nye omgivelsene. Tradisjonelt dreier begrepet seg om gradvis overtagelse av majoritetens verdier, handlingsmønstre og språk. Akkulturasjon skjer på ulikt vis og i ulikt tempo hos de fleste individer. Ujevn

Gjennom tiltaket DELTA Arena møter medarbeiderne i prosjektet ca 80% av alle ungdommer med en annen etnisk bakgrunn enn norsk på 9 trinn i Drammen.

akkulturasjon innad i en familie kan skape forstyrrelser i familien, som eksempelvis når barn i større grad enn foreldrene har tilegnet seg majoritetsspråket, kulturen og dermed har større tilgang til informasjon enn foreldrene. Dette kan blant annet føre til kommunikasjonsproblematikk og konflikter mellom foreldre og barn ved at de har ulike oppfatninger om det som foregår rundt dem. For utekontaktene er det viktig å være klar over dette. Noen av ungdommene de møter kan lide under "akkulturasjonsstress", som er betegnelsen på den psykologiske anspenningen innvandrere erfarer når de er i konflikt med adferdsnormer, sosialiseringssparametre og økonomiske krav fra mottakssamfunnet. Disse spenningene kan føre til angst, forvirring, depresjon og identitetsproblematikk (Holm – Hansen et. al. 2007:39)

Videre er det viktig å være observante på at oppdragerstilen varierer mellom de forskjellige kulturene. Man skiller gjerne mellom kollektivistisk og individualistisk oppdragerstil. Den kollektivistiske oppdragerstilen praktiseres i mange ikke-vestlige land, og den individualistiske preger vestlige land. Hovedforskjellen handler om respekten for og hensynet til individet, versus kollektivet og storfamilien. Individualistiske kulturer har fokus på det

enkelte mennesket og verdien av uavhengighet, mens kollektivistiske kulturer har fokus på gruppen, harmoni i gruppen, lydighet og har en strengt hierarkisk organisering. Avgjørelser blitt tatt ut fra hensyn til gruppen, og det blir ikke godt mottatt om man ikke stiller seg bak gruppens normer og verdier (Aadnesen og Hærem 2007). De ulike oppdragerstilene kan føre til store forskjeller mellom barn og unge med ulike kulturelle bakgrunner, noe som kan gjøre det vanskelig med relasjoner på tvers av kultur. Forventingene fra familie, venner og samfunn kan være i uoverenstemmelse, noe som fører til at ungdom må balansere mellom alle forventningene som ligger rundt dem. Dette er elementer som oppsøkende virksomheter bør være klar over.

Når ungdommens hjelpebehov er avklart, utløses klare føringer for arbeidsfokus og dokumentasjon i det videre arbeidet.

Kunnskapsøkning og bevisstgjøring kan bidra til flere innspill og refleksjoner i forhold til hvordan ting kan gjøres annerledes eller bedre. Ved å øke kunnskapen, økes ofte nysgjerrigheten (sensitiviteten), noe som igjen bidrar til økt kunnskap. Dette kan dermed føre til en kunnskapssirkel som er viktig for å bekjempe fremmedfrykt og å få til et velfungerende flerkulturelt samfunn. I rapporten som blir ferdigstilt våren 2010 vil det være utdypende informasjon om elementene vi har vært innom her, samt nærliggende tema som er av betydning for økt kultursensitivitet og kompetanse.

DELTA Metode

Hvordan komme fra identifisering til oppfølging av ungdom

I SHdir. rapport IS-1455 (2007) "Tidlig intervensjon på rusområdet" og den nyere Veilederen IS-1742 (2009) "Fra bekymring til handling" fremheves viktigheten av å identifisere og starte håndteringen av et helseproblem på et så tidlig tidspunkt som mulig. I et slikt perspektiv er det ikke tilstrekkelig å fokusere bare på rus symptomer, men å se på forskjellige faktorer sammen med, eller som en følge av andre problemer. I dette henseende har det i større grad blitt vektlagt bruken av både risiko- og beskyttelsesfaktorer i den tidlige identifiseringsfasen.

Gjennom tiltaket DELTA Arena møter medarbeiderne i prosjektet ca 80% av alle ungdommer med en annen etnisk bakgrunn enn norsk på 9 trinn i Drammen. I disse gruppene identifiseres ungdoms utfordringer, muligheter, holdninger, verdier osv. I en del tilfeller blir vi i etterkant kontaktet av ungdom som trenger alt fra enkel praktisk hjelp, til bistand til større problemstillinger. En annen konsekvens av Arena-gruppene er en mer målrettet oppsøking både på individ og miljø. Dvs. DELTA Arena er en arena for tidlig identifikasjon og i enkelte tilfeller der oppfølgingen starter.

Hva er oppfølging og hvor går grensene for oppsøkende virksomheter? Her er svarene mange. Hovedgrunnen til det er at utekontakter er organisert på forskjellig måter og det er stor variasjon i antall ansatte og deres kompetansebakgrunn. For prosjektet DELTA i Drammen har Uteteamet ståsted vært utgangspunktet for metodeutviklingen. Dvs. oppfølgingen skal være målrettet, regelmessig og kun brukes i en begrenset grad, da formidling til riktig instans er målet. Hvis formidling ikke er målet, ansees heller ikke oppfølgingen som relevant utover en kartleggingsperiode.

DELTA Aktivt er et svar på denne grensegangen vedrørende oppfølging. Tiltaket spiller på metoden "Fritid med bistand" og dens fremtidsrettethet gjennom drømmer. Her er bakteppet lengre prosesser og perspektiver innbakt i hverdagslig arbeid. Denne formen for relasjon mellom medarbeidere og ungdom viser seg å være god for å avdekke andre hjelpebehov underveis.

I hele 2009 har Uteteamet gjennomført DELTA Arena grupper på 9 trinn i Drammen, og tiltaket er i dag et ordinært tjenestetilbud i virksomheten.

Fig. 3

Sammenfatting av info. vedrørende tiltakene DELTA Arena og DELTA Aktivt.

	SKOLE	FRITID
BAKGRUNN	Tilgjengelig/synlig for "alle". Skoler opplever DELTA's fokus.	Samhandling m/frivillige org. Inkluderende fritidsmiljø
HENSIKT	Identifikasjon Etablere kontakt Styrke relasjon til skole	Oppfølging/relasjonsbygging Avdekke hjelpebehov Etablere kontakt med foreldre
METODE	DELTA Arena	DELTA Aktiv
INNHold	Kartlegging Avtaler og skjema Tilbakemelding til skole	Kartlegging Avtaler og skjema Regelmessige samtaler

I Uteteamet har behovet for en tydeligere "rød tråd" og klarere struktur vært ønskelig.

DELTA Standard

En forebyggende gradsvurdering

DELTA-standarden er en forebyggende gradsvurdering av den enkelte ungdom og er ment som et redskap for å definere faglig praksis. Med standard menes her et dokument som angir regler og retningslinjer for en aktivitet. DELTA-standarden vil være med på å bevisst- og ansvarliggjøre hver enkelt medarbeider og dermed heve kvaliteten på arbeidet i virksomheten. Den vil også sikre en felles begrepsbruk og er på denne måten godt egnet for samhandling mellom ulike aktører både i et lokalt og nasjonalt perspektiv.

Bakgrunn og hensikt

Bakgrunnen for standarden er å styrke arbeidsrutiner og tydeliggjøre innsatsområder i oppsøkende virksomheter. Ved bruk av standarden er det ønskelig å styrke den faglige vurderingen av den enkelte ungdom og ivareta virksomhetens ”profesjonelle personligheters egenskaper”. Det er også et økende behov for retningslinjer i forholdt til dokumentasjon og registreringer. Her vil faste maler bli utarbeidet og informasjon vedrørende målgruppa tilrettelagt ved hjelp av et dataverktøy. I trå med datatilsynets forskrifter.

Hensikten med denne standarden er å ivareta ungdommens interesser ved en tilnærmet likebehandling gjennom tydelige arbeidsprosesser og et målrettet arbeid. Videre skal den sikre et godt samarbeid mellom lokale aktører i Drammen og oppfordre/stimulere til fagdiskusjoner med utgangspunkt i målgruppa. Fagdiskusjonene skal innholde utveksling av tilgjengelig informasjon, avklare rolle, ansvar og mål. På bakgrunn av dette utarbeides en plan der tidsperspektivet fastsettes.

Bakgrunnen for standarden er å styrke arbeidsrutiner og tydeliggjøre innsatsområder i oppsøkende virksomheter.

Fig. 4

En forebyggende gradsvurdering, med fargekoder. Delt inn etter innsatsområder og universell, selektiv og indikativ forebygging.

Innsatsområde	Universell	Selektiv	Indikativ
Arbeidsfokus	"Felling", relasjon, motivering, formidling, indentifikasjon etc.	Faglig vurdering – avklare rolle/ansvar/mål, oppfølging av samtale etc.	"Haster" "Akutt"
Behov – ungdom	Generelle behov	Definerte behov	Vitale behov
Dokumentasjon/ registrering	Feltrapport Dagregistrering Risiko og beskyttelse	Journalføring Samtykkeskjema Henvisningsskjema	Bekymringsmelding

De tre innsatsområdene

DELTA Standard er delt inn i innsatsområdene: Arbeidsfokus, Behov – ungdom og Dokumentasjon/registreringer. Disse innsatsområdene er igjen inndelt i de tre forebyggingsbegrepene: Universell (hele befolkningen/grønn), selektiv (risikoutsatt ungdom/ gul) og indikativ (utviklet problemadferd/rød). Alle med sine respektive fargekoder.

DELTA-standarden er ment som et styringsverktøy for det oppsøkende arbeidet. Gjennom sine innsatsområder, spisser og synliggjør virksomheten sine arbeidsoppgaver og sin oppsøking. Når ungdommens hjelpebehov er avklart, utløses klare føringer for arbeidsfokus og dokumentasjon i det videre arbeidet. Hvis den faglige vurderingen kategoriserer ungdom til gul eller rød, avklares responsene: Rolle, ansvar, mål, plan og bruk av tid. Gjennom en ukentlig statusrapport vurderes de aktuelle ungdommene på nytt og responsene opprettholdes eller endres. På denne måten sikres et faglig og kontinuerlig arbeid.

Avslutning

Prosjektet har gitt medarbeiderne stor tilgang til dialog med minoritetsungdom i Drammen. Dette har vært av stor betydning for å få innblikk i problemstillingens første del: "Hvilke balanse ganger mellom forventet liv og opplevd liv er det minoritetsungdom møter i hverdagen sin?". Vi som har arbeidet med prosjektet har lyttet til ungdommene og kombinert dette med faglig kunnskap. Erfaringene herfra har også blitt benyttet i arbeidet med problemstillingens andre del: "Hvordan kan vi som fagpersoner best mulig bidra til å løse de utfordringene de står ovenfor?" Verktøyet for å jobbe med denne delen av problemstillingen har vært DELTA Standard, metode og modell. Dialogen med ungdommene, innspill fra faggruppe, og utprøving har bidratt til å utvikle innholdet.

I prosjektperioden har arbeidsfokuset endret seg i takt med de ulike fasene. Det har blant annet resultert i et bytte av faggruppe våren 2009. Den tidligere faggruppen som hadde et bredt tverrfaglig snitt, ble erstattet med en faggruppe bestående av tilstøtende utekontakter. Dette ble ansett som hensiktsmessig da prosjektet gikk inn i en fase der selve ideen for effektmålet skulle settes under lupen. Hva tenker de ulike utekontaktene om ideen, er dette en modell de kunne tenke seg å arbeide etter i fremtiden og hva er svakhetene? For oss i prosjektet DELTA i Drammen er dette et tidspunkt der nye innspill og tilbakemeldinger fra erfarne oppsøkere har stor betydning, da de er ekspertene og vet hvor skoen trykker.

I hele 2009 har Uteteamet gjennomført DELTA Arena grupper på 9 trinn i Drammen, og tiltaket er i dag et ordinært tjenestetilbud i virksomheten. Gjennom store deler av høsten 2009 har Uteteamet arbeidet sammen med medarbeiderne i prosjektet for å klargjøre modellen for bruk. Dette arbeidet har ført til noen justeringer som utvilsomt har forbedret deler av modellen.

Mot slutten av 2009 er det forventet at den nye forebyggende arbeidsmodellen skal prøves ut. Denne utprøvingen ser vi i prosjektet på som kvalitetssikring, da vi jobber kontinuerlig med justeringer og oppdateringer. Prosjektets medarbeidere ser derfor ikke bort fra at det har skjedd forbedringer innen sluttrapporten er ferdigstilt våren 2010.

Litteraturliste

- Aadnesen, Bente Nes og Hærem, Eva (2007). *Interkulturelt barnevernsarbeid*, Universitetsforlaget AS, Oslo
- Alsvik, Ola (2004). *Kulturmøter – lokalsamfunnet, lokalhistorien og møtet med fremmede* Norsk lokalhistorisk institutt
- Carlsson, Y. (1991): "Nærmiljøarbeid i en drabantby". - *En analytisk beskrivelse av et forsøk på å løse noen av velferdsstatens store utfordringer. Fra drabantbyen Fjell i Drammen*. Oslo: NIBR – rapport 1991:127
- Fjell Barneskole 1: Informasjon via mail fra Bjørg-Margrethe Lyngås 24.09.09
- Goode, Eric (2005): *Deviant behaviour*, New Jersey: Upper Saddle River
- Holm-Hansen, J., Haaland, T. og Myrvold, T. (2007): "Flerkulturelt barnevern – en kunnskapsoversikt" NIBR.rapport 2007:10
- Røed, Ingvild 2004: "Nærmiljøarbeid på Fjell", hovedfagsoppgave ved Universitetet i Bergen.
- Salimi, K. (1996): *Mangfold og likeverd*, Cappelens Forlag, Otta
- Sælleg, J. (1996): *Hus for folk flest – sosial boligbygging i Drammen*, Drammen og omegn Boligbyggerlag, Drammen

Rapporter:

- Drammen kommune, årsmelding 2007
- Helse- og sosialplan for Drammen Kommune 2008 – 2012
- Helsedirektoratet. *Fra bekymring til handling – En veileder om tidlig intervensjon på rusområdet* (IS-1742, 2009).
- Kommuneplan for Drammen 2003 – 2008
- Kommuneplan for Drammen 2007 – 2018
- Ruspolitisk Plan 2005 – 2008, Drammen Kommune
- IMDi – rapport 5H – 2007; "Fakta om innvandrerbefolkningen i Drammen"
- Plan- og økonomiseksjonen v/Drammen kommune. 30.10.08
- Sosial og helsedirektoratet. *Tidlig intervensjon på rusområdet, sentrale perspektiver - aktuelle målgrupper og arenaer*. (IS-1455, 2007).

Internettsteder:

- <http://dt.no/article/20080316/NYHET/549953204> lesedato 28.08.09
- <http://www.ssb.no/innvandring> lesedato: 13.11.09